

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízдила a soudců JUDr. Tomáše Langáška a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **J. J.**, zastoupeného JUDr. Petrem Novotným, advokátem, se sídlem Slezská 36, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, poštovní schránka 21/OAM, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného č. j. OAM-197/LE-BE02-ZA14-2012, ze dne 17. září 2012, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze č. j. 49 Az 28/2012 - 49 ze dne 18. února 2013,

takto:

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.

Vymezení případu

[1] Žalobce je čínský občan, který o azyl v České republice požádal poprvé v roce 2006. Již tehdy uváděl a prokazoval, že mu v Číně hrozí sterilizace, protože porušil politiku jednoho dítěte a s manželkou, která sama ze zdravotních důvodů sterilizační zákrok podstoupit nemůže, mají již tři děti. Ministerstvo vnitra tehdy jeho žádost zamítlo a neshledalo ani důvody pro udělení humanitárního azylu podle § 14 či doplňkové ochrany podle § 14a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění platném v době rozhodování. Krajský soud v Praze žalobu v dané věci zamítl. Kasační stížnost žalobce proti tomuto rozhodnutí pak odmítl Nejvyšší správní soud s odůvodněním, že nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele (§ 104a zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů [dále jen „s. ř. s.“]), neboť žalobcem uváděné právní otázky již řeší předchozí judikatura.

[2] K odmítnutí kasační stížnosti došlo usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 4. března 2008 č. j. 4 Azs 91/2007 - 48, v němž zdejší soud, pokud jde o dosavadní judikaturu, poukázal zejména na svůj rozsudek ze dne 16. srpna 2005 č. j. 5 Azs 120/2005 - 60, publikovaný pod č. 1205/2007 Sb. NSS. Z něj vyplývá, že prostředky, jichž Čína užívá za účelem prosazení politiky jednoho dítěte, mohou být sice považovány podle okolností za pronásledování (např. nucená sterilizace či kastrace), avšak vždy je třeba posoudit jednak, zda důvod takového pronásledování leží ve stěžovatelově rase, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité skupině nebo v zastávání určitých politických názorů (§ 12 odst. 6 zákona o azylu), a jednak zda z hlediska možnosti vyhnout se restrikcím přichází do úvahy řešení v rámci země původu. K tomu Nejvyšší správní soud v citovaném rozhodnutí uvedl: „*(S)oudě podle zpráv o situaci v Číně, na něž žalovaný odkazuje (Ministerstva zahraničních věcí USA, Ministerstva vnitra UK, Česká tisková kancelář), je možné řešit situaci, do níž se stěžovatelka dostala, přesídlením na venkov do jiné oblasti Číny.*“ Pokud jde o udělení humanitárního azylu (§ 14 zákona o azylu), Nejvyšší správní soud poukázal na svou dosavadní judikaturu, podle níž jde o věc správního uvážení, u něhož soudům přísluší posuzovat pouze to, zda nevybočilo ze zákonných mezí. Navíc stěžovatel uplatnil relevantní skutečnosti až v kasační stížnosti. K možnosti udělení doplňkové ochrany z důvodu hrozícího nelidského či ponižujícího zacházení (§ 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu v nyní platném znění) se Nejvyšší správní soud explicitně nevyjádřil, neboť ji zřejmě měl za vypořádanou odkazem na možnost řešení v rámci země původu.

[3] V nyní posuzované věci jde o novou žádost žalobce o udělení azylu, kterou Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky, shledalo nepřípustnou a řízení o ní zastavilo podle § 10a písm. e) zákona o azylu rozhodnutím ze dne 17. září 2012 č. j. OAM-197/LE-BE02-ZA14-2012, ev. č. L009330. Své rozhodnutí odůvodnilo tím, že žalobce nepředložil žádné relevantní skutečnosti, které by nebyly bez jeho zavinění předmětem zkoumání správního orgánu v předchozím pravomocně ukončeném řízení.

[4] Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce správní žalobou, v níž uvedl, že žalovaný se v rozhodnutí nijak nevyrovnal s faktem, že důvodem razantního uplatňování politiky jednoho dítěte vůči žalobci a zvýšeného dohledu čínských státních úřadů je jeho účast na studentských protestech na Náměstí nebeského klidu v Pekingu v roce 1989. K tomu předložil tvrzení čínských státních příslušníků, která potvrzují nebezpečí sterilizace lidí v Číně, a čestné prohlášení paní Z. S. (které učinila dne 9. října 2012), v němž prohlásila, že žalobci platí ubytování na adrese P. a hradí i jeho náklady spojené s pobytem na území České republiky, protože jej zná od roku 2005 a ví, že se nemůže vrátit do vlasti, neboť by tam byl podroben sterilizaci. Žalobce vyjádřil přesvědčení, že žalovaný v předchozím řízení o azylu porušil jak ustanovení § 10a písm. e), tak i ustanovení § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu, neboť v jeho případě existují důvodné obavy, že pokud bude vrácen do vlasti, pak mu hrozí nelidské a ponižující zacházení spočívající v provedení nedobrovolně sterilizace, a to se zvýšeným rizikem, že již nebude vůbec schopen vykonávat fyzickou práci.

[5] Krajský soud v Praze (dále též „krajský soud“) zamítl podanou žalobu v návěti označeným rozsudkem. V odůvodnění uvedl, že žalobce novou okolnost ohledně účasti na studentských nepokojích poprvé zmínil až v žalobě. Jelikož soud při přezkoumání

správního rozhodnutí vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.), neprovedl soud důkaz výsledkem tlumočnické, aby ověřil žalobcovu tvrzení, že uvedenou skutečnost chtěl při pohovoru uplatnit, avšak tlumočnické jej informovala, že k tomu bude mít příležitost později. Krajský soud konstatoval, že v posuzované věci byl žalobce po sepsání první a druhé žádosti pracovníkem žalovaného vyzván, aby veškeré své důvody pro podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany vlastnoručně uvedl na zvláštním listu papíru, což učinil, aniž by se jakkoliv zmínil o politických či jiných důvodech své sterilizace. Při pohovoru k žádosti byl poučen o povinnosti uvádět pravdivé a úplné informace, za přítomnosti tlumočnicka neprojevil ani jakýkoli nesouhlas s tlumočením (a to v první ani ve druhé žádosti). Žalobce naopak ve druhé žádosti zcela jasně a srozumitelně odkázal na důvody uvedené první žádosti s tím, že důvodem jeho žádosti jsou stále problémy s politikou jednoho dítěte. Stručně řečeno, pokud žadatel v řízení o další žádosti netvrdil žádnou novou azylově relevantní skutečnost, neměl správní orgán možnost vést v řízení dokazování a řízení musel zastavit.

III.

Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[6] Proti výše uvedenému rozsudku Krajského soudu v Praze podal žalobce (dále též „stěžovatel“) dne 5. dubna 2013 kasační stížnost z důvodů podřazených pod § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. V ní především obsáhle zrekapituloval svůj azylový příběh. Pokud jde o samotné kasační námitky, uvedl, že „*příslušný správní orgán ... měl vést meritorní řízení a v jeho rámci posoudit žalobcem prezentované důvody podané žádosti o mezinárodní ochranu, a to s ohledem na skutečnost, že vyšly najevo nové, zásadní skutečnosti, jež nebyly předmětem zkoumání v předchozím pravomocně ukončeném řízení a jež v kombinaci s již dříve známými okolnostmi odůvodňovaly udělení doplňkové ochrany žalobci podle § 14a zákona o azylu.*“ Nové skutečnosti, které měly v řízení vyjít najevo, stěžovatel výslovně neoznačuje, z kontextu kasační stížnosti je však zřejmé, že mělo jít jednak o hrozbu nedobrovolné sterilizace jakožto nelidského a ponižujícího zacházení a dále o účast stěžovatele na studentských protestech v Pekingu v roce 1989. Pokud pak jde o způsob, jakým zejména druhá z těchto skutečností měla podle stěžovatele vyjít v řízení najevo, je v kasační stížnosti uvedeno: „*Napadeným rozsudkem byl ... akceptován nezákonný postup příslušného správního orgánu, který v rozporu se zásadou materiální pravdy fakticky postupoval tak, že důkazní břemeno v předmětném řízení leží zcela na žalobci jako účastníkovi řízení a že správní orgán nemá povinnost vyhledávat veškeré podklady pro rozhodnutí ve správním řízení, a to zejména k jeho předchozím aktivitám na území Číny, jež vyústily v příkaz ke sterilizaci. Správní orgán tak měl možnost sám prokázat – bez ohledu na případná tvrzení žalobce – že se žalobce zúčastnil v roce 1989 studentských protestů na náměstí Tchien-an-men jako rozhodujícího důvodu, proč bylo následně v jeho případě razantním způsobem uplatňováno a sankcionováno nedodržení tzv. politiky jednoho dítěte.*“

[7] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti označil nové tvrzení žalobce ohledně jeho údajně účasti na studentských protestech na Náměstí nebeského klidu v Pekingu v roce 1989 za ryze účelové. Poukázal na to, že během celé první azylové procedury žalobce tuto skutečnost vůbec nezmínil a dále že nelze přehlédnout, že k údajnému nařízení

sterilizace žalobce mělo dojít až v roce 2003, tedy až po narození druhého dítěte. Různá dílčí doplnění a upřesňování předchozí žádosti nelze podle žalovaného považovat za nové skutečnosti. Jestliže žalobce uvedl nové skutečnosti až po vydání rozhodnutí správním orgánem, nemohl soud než žalobu zamítnout.

IV.

Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a zjistil, že kasační stížnost je podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.). Stěžovatel je též zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[9] Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud zabýval přijatelností kasační stížnosti ve smyslu § 104a s. ř. s. Kasační stížnost ve věcech azylu podle § 104a odst. 1 s. ř. s. musí být odmítnuta v případech, kdy svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje neurčitý právní pojem, jehož výklad provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech: 1) Kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu. 2) Kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu. 3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikatorní odklon, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně. 4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud: a) krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu nebo: b) krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva. Zde je však třeba zdůraznit, že Nejvyšší správní soud není v rámci této kategorie přijatelnosti povolán přezkoumávat jakékoliv pochybení krajského soudu, ale pouze pochybení tak výrazné intenzity, o němž se lze důvodně domnívat, že kdyby k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné. Nevýrazná pochybení především procesního charakteru proto zpravidla nebudou dosahovat takové intenzity, aby způsobila přijatelnost následné kasační stížnosti.

[10] Z výše uvedeného vyplývá, že je v zájmu stěžovatele v řízení o kasační stížnosti ve věcech azylu, aby uvedl, v čem spatřuje v mezích kritérií přijatelnosti popsaných výše, v konkrétním případě přesah svých vlastních zájmů, a z jakého důvodu by tedy měl Nejvyšší správní soud předloženou kasační stížnost věcně projednat. Stěžovatel v kasační stížnosti však žádné takové důvody neuvedl a Nejvyšší správní soud též důvody pro přijatelnost kasační stížnosti neshledal.

[11] Podstatou sporu v nyní posuzované věci je otázka, zda správní orgán byl oprávněn zastavit řízení namísto toho, aby je vedl a vydal ve věci meritorní rozhodnutí. Relevantní právní úpravu představuje § 10a písm. e) zákona o azylu, který stanovuje: *„Žádost o udělení mezinárodní ochrany je nepřijatelná, ... podal-li cizinec opakovaně žádost o udělení mezinárodní ochrany, aniž by uvedl nové skutečnosti nebo zjištění, které nebyly bez jeho vlastního zavinění předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně ukončeném řízení ve věci mezinárodní ochrany.“* K zastavení řízení pak dochází podle § 25 písm. i) zákona o azylu.

[12] K otázce, co lze považovat za novou skutečnost nebo zjištění a kdy je má žadatel uplatnit, existuje již početná a ustálená judikatura Nejvyššího správního soudu. Obecná pravidla pro posuzování opakovaných žádostí vyjádřil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 11. června 2009 č. j. 9 Azs 5/2009-65 takto: *„Hlavním smyslem a účelem možnosti podat opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany je postihnout případy, kdy se objeví takové závažné skutečnosti, které by mohly ovlivnit hmotněprávní postavení žadatele a které nemohl uplatnit vlastní vinou během předchozího pravomocně ukončeného řízení. Při opakovaném podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany je proto nutno důsledně dbát na splnění těchto podmínek, které mají na straně jedné garantovat určitou přidanou hodnotu této nové žádosti, jenž může vést k jinému rozhodnutí než u žádosti předchozí, a na straně druhé zajistit, aby nedocházelo k účelovému podávání opakovaných žádostí.“*

[13] Relevantní z hlediska nyní posuzovaného případu je zejména právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. října 2003 č. j. 4 Azs 21/2003 - 55: *„Správní orgán neporušuje § 32 odst. 1 správního řádu (z roku 1967), nepřihlédne-li ke skutečnostem jemu neznámým, které s ohledem na jejich povahu může uvést jen účastník řízení.“* Obdobně v rozsudku ze dne 30. června 2009 č. j. 4 Azs 23/2009-64 Nejvyšší správní soud konstatoval: *„Je povinností žadatele, aby nové skutečnosti či zjištění správnímu orgánu v nové žádosti uvedl. V opačném případě je nucen správní orgán na základě § 10a písm. e) zákona o azylu, posoudit žádost jako nepřijatelnou.“* Také k situaci, kdy dojde ke zjištění nových skutečností až v řízení před krajským soudem, se již Nejvyšší správní soud opakovaně vyjadřoval. Shrnutí dosavadní judikatury a vytyčení obecných zásad řešení takové situace obsahuje zejména rozsudek ze dne 4. února 2013 č. j. 8 Azs 27/2012-65: *„Soud bude povinen prolomit pravidlo stanovené v § 75 odst. 1 s. ř. s. a přihlédnout k novým skutkovým okolnostem z důvodu možného porušení čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.) pouze ve výjimečných případech. A to tehdy, pokud (1) cizinec v řízení před soudem uvede skutečnosti, které nastaly až po právní moci rozhodnutí správního orgánu, (2) tyto skutečnosti nebyly bez vlastního zavinění cizince předmětem zkoumání správního orgánu, (3) zároveň se o těchto skutečnostech lze domnívat, že by mohly být relevantní pro možné udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, a (4) soud neshledá dostatečné záruky, že tyto nové skutečnosti budou dodatečně posouzeny v novém správním řízení.“*

[14] V nyní posuzované věci stěžovatel za novou skutečnost označuje v první řadě svou účast na studentských protestech v Pekingu v roce 1989, kterou sice uplatnil teprve v žalobě ke krajskému soudu, avšak podle jeho názoru ji měl žalovaný zjistit sám z úřední povinnosti. Na tuto námitku plně odpovídá výše citovaná judikatura. Pokud jde o hrozbu

nedobrovolné sterilizace jakožto nelidského a ponižujícího zacházení odůvodňujícího udělení doplňkové ochrany, zde se nejedná o novou skutečnost (hrozba sterilizace byla předmětem posouzení již v předchozím azylovém řízení), nýbrž pouze o snahu stěžovatele, aby byla tato skutečnost nově právně posouzena ve světle ustanovení § 14a zákona o azylu. Toto ustanovení ovšem platilo již v době podání jeho původní žádosti. Jelikož však nejde o novou skutečnost ani zjištění (slovy výše citovaného rozsudku č. j. 9 Azs 5/2009-65 nepředstavuje tato skutečnost „přidanou hodnotu nové žádosti“), nemohlo být nové řízení, v němž by případné nové posouzení této právní otázky bylo možno provést, dovedeno k meritornímu výsledku, nýbrž bylo po právu zastaveno. To potvrzuje i rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 6. března 2012 č. j. 3 Azs 6/2011 – 96, v němž se konstatuje: *„Přípustnost opakované žádosti je tak třeba posuzovat z pohledu možných nových skutečností a zjištění pro udělení jak azylu, tak udělení doplňkové ochrany. Obsahuje-li opakovaná žádost o udělení mezinárodní ochrany takové nové skutečnosti nebo zjištění, je správní orgán povinen hodnotit takovou žádost jako přípustnou a meritorně o ní rozhodnout. V opačném případě řízení o nepřípustné žádosti podle § 25 písm. i) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, zastaví. Zastavuje-li správní orgán řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany, nemůže zároveň o věci samé, tedy o mezinárodní ochraně (tzn. ani o azylu, ani o doplňkové ochraně), rozhodovat.“*

[15] Je tedy zřejmé, že stěžovatelův případ žádnou novou, doposud neřešenou právní otázku nepřináší (ostatně stěžovatel v kasační stížnosti ani nic takového netvrdí). Z kasační stížnosti také nevyplývá, v čem konkrétně by mělo spočívat zásadní právní pochybení krajského soudu, jehož postup lze naopak hodnotit jako zcela souladný s výše uvedenými ustanoveními zákona o azylu a soudního řádu správního, stejně jako s judikaturou Nejvyššího správního soudu.

[16] Ustálená a vnitřně jednotná judikatura Nejvyššího správního soudu tedy poskytuje v posuzované věci dostatečná vodítka pro vypořádání se s kasačními body. Zdejší soud neshledal ani žádné další důvody pro přijetí kasační stížnosti k věcnému projednání. Za těchto okolností uzavřel, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, a proto ji na základě § 104a s. ř. s. odmítl jako nepřijatelnou.

V. Náklady řízení

[17] Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn § 60 odst. 3 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, bylo-li řízení zastaveno nebo návrh odmítnut.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. července 2013

JUDr. Bohuslav Hnízdl
předseda senátu